

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ
IV Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2020 року)

У двох частинах

Частина 1

Суми
Сумський державний університет
2020

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ринок роялті : кому належать права і як Україні позбутися звання пірата № 1 у світі. URL : www.business.ua/litsa/item/3174-rinok-royalti-komu-nalezhat-prava-i-yak-ukrajini-pozbutisya-zvannya-pirata-1-u-sviti/.
2. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23. 12. 1993 р. № 3792-XII. *Відомості Верховної Ради*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності : Постанову пленуму Вищого господарського суду України від 17.10.2012 р. № 12. *Відомості Верховної Ради*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012600-12>.
5. Бережна А. О. Особливості публічного використання музичного твору як об'єкта авторського права : аналіз нормативних положень. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2018. Випуск 1 (37). С. 70–74.
6. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних : Закон України від 23. 03. 2000 р. № 1587-III. *Відомості Верховної Ради*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1587-14>.

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УКРАЇНІ ТА ЛАТВІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Уткіна М. С.

*к. ю. н., викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Бондаренко О. С.

*к. ю. н., старший викладач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Інститут авторського права є одним із ключових в системі права інтелектуальної власності в цілому. В Україні підвалини його становлення та розвитку були закладені давно. Проте, превалює думка, що як вітчизняне, так і латвійське законодавство у вищезазначеній сфері абсолютно повністю ґрунтується на радянському. Саме тому, актуалізується питання дослідження розвитку інституту авторського права в Україні та Латвії (в рамках наукового дослідження в Університеті Латвії (м. Рига) як пост-радянських країн. При чому, одна із країн входить до складу Європейського союзу, інша – перебуває на стадії євроінтеграційних процесів.

Цілком природнім є те, що усі пост-радянські країни мають певні схожі ознаки розвитку авторського права. Цілком вірною та зрозумілою є теза з приводу того, що під час перебування цих двох країн у складі СРСР, на їх територіях було чинним законодавство Радянського Союзу. Таким чином, в цілому, у розвитку авторського права України та Латвії можна виокремити наступні етапи:

- пост-революційний період (1917-1925);
- перша кодифікація радянського цивільного права (1922-1962);
- друга кодифікація радянського цивільного права (1961-1991);
- пост-радянський період авторського права Латвії та України.

Під час перебування цих країн у складі СРСР необхідно виділити наступні визначні моменти, які певним чином, стали підвалинами подальшого розвитку авторського права. Зокрема, у 1925 р. були прийняті так звані «Основи авторського права», ґрунтуючись на яких союзні республіки могли прийняти власні закони у сфері авторського права [1]. Зокрема, в Україні такий акт був прийнятий у 1929 р., а в Латвії – 1941 р. та в обох країнах були чинними до 1961 р. У цьому році було прийнято «Основи цивільного законодавства СРСР та союзних республік». Знову ж таки, відповідно до вищезазначених Основ, кожна союзна республіка приймала власний цивільний кодекс, Глава 4 якого закріплювати положення щодо авторського права. В цілому, розуміння та сутність авторського права залишались такими ж як і в Основах 1925 р., проте із незначними відмінностями. Цивільний кодекс Латвійської соціалістичної республіки був прийнятий, як і в Українській соціалістичній республіці у 1963 році. Щодо основної відмінності українського Цивільного кодексу, то стаття 472, наприклад, надавала більш широкий перелік об'єктів, що захищались авторським правом. Щодо розвитку авторського права в Латвії та Україні під час їх перебування у складі СРСР, слід зазначити, що законодавство перебувало у стадії «спокою», оскільки все залежало від того, який акт буде прийнятий в цілому в СРСР.

Що стосується періоду, коли розпався СРСР, то починається становлення власного незалежного вітчизняного законодавства та інституту авторського права в цілому. Щодо України, то на початку існування країни законодавство, яке б регулювало відносини у сфері інтелектуальної власності, було відсутнє. Одним із можливих напрямів вирішення такої проблеми могла стати імплементація радянського законодавства із частковою модифікацією, оскільки на той момент воно оновлювалось із 1990 до 1991. Проте, головною причиною, чому це не відбулось стала невідповідність принципів, які закріплювались у радянському законодавстві головному курсу, закладеному у Декларації про державний суверенітет України.

Першим нормативним актом незалежної України, прийняття якого вважається початком становлення законодавства про авторське право – Закон України «Про власність» (втратив чинність) [2]. Закон України «Про авторське право і суміжні права» був прийнятий у 1993 р., він є чинним на сьогодні і є основним актом у сфері охорони та захисту авторських особистих немайнових та майнових прав. На відміну від радянських законів про авторське право, у ньому були закріплені положення щодо охорони баз даних та комп'ютерних програм як об'єктів авторського права; надано визначення «аудіовізуальний твір», а також закріплене поняття виплати авторської винагороди. Проте, найбільш значною подією стало прийняття Конституції України, яка закріпила основні положення щодо авторського права на творчу діяльність, захист інтелектуальної власності, захист немайнових та майнових прав автора. Таким чином, можна констатувати, що конституціоналізація вітчизняного авторського права відбулась шляхом закріплення основних положень та правил авторського права.

У 2003 році було прийнято Цивільний кодекс України, Книга 4 якого регулює питання права інтелектуальної власності. Задля подальшого вдосконалення вітчизняного законодавства, головною метою було визначено приведення у відповідність та гармонізація із міжнародними стандартами та імплементація вимог.

Всесвітня організація інтелектуальної власності проводила дослідження та підбивала підсумки щодо функціонування організацій колективного управління, яке потребувало вдосконалення та привернуло до себе значну увагу. Так, у 2018 р. було прийнято Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» [4]. В Україні на даний час за інформацією, розміщеною на сайті Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, зареєстровано 17 таких організацій.

Що стосується розвитку авторського права в Республіці Латвії, то так само становлення національного законодавства також відбувається після періоду розпаду СРСР. Зокрема, на даний час питання, що стосуються авторського права, регулюються Законом Латвії про авторське право [5] від 2000 р. та змінив собою законодавчий акт 1993 р. На відміну від попереднього законодавчого акту, він закріпив положення щодо визначення та охорони усіх творів та усіх авторських прав на міжнародному рівні. Проте, головним напрямом та значною подією у розвитку латвійського авторського права є приєднання до міжнародних договорів та угод у сфері авторського права. Таким чином, в Латвії положення національного законодавства максимально відповідає міжнародним та європейським стандартам та нормам.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Dreyfuss, R., & Pila, J. (Eds.), *The Oxford Handbook of Intellectual Property Law* : Oxford University Press. Retrieved from: <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780198758457.001.0001/oxfordhb-9780198758457>.
2. Про власність : Закон України від 07.02.1991 р. № 697-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/697-12>.
3. Про авторське право та суміжні права : Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.
4. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав : Закон України від 15.05.2018 р. № 2415-VIII. *Верховна Рада України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19>.
5. Закон Латвии об авторском праве от 27. 04. 2000. URL : http://www.pravo.lv/likumi/13_zoap.html.

ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Пахомов В. В.

*д. ю. н., професор, завідувач кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

У енциклопедичному словнику В. І. Шинкарука взаємодія визначається як філософська категорія, яка відображає особливий тип відношення між об'єктами, при якому кожен з об'єктів діє (впливає) на інші об'єкти, приводячи їх до зміни, і водночас зазнає дії (впливу) з боку кожного з цих об'єктів, що, у свою чергу, зумовлює зміну його стану [1, с. 512]. С. Л. Недов стверджує, що взаємодія проявляється в процесі взаємовпливу і використання можливостей один одного для досягнення власних цілей. Він наголошує на тому, що взаємодія виникає тамі тоді, коли взаємозв'язок між суб'єктами об'єднаний спільною метою [2, с. 125]. Таким чином, взаємодія учасників правової охорони права інтелектуальної власності – це відповідний процес, який полягає у взаємному впливові, співпраці органів державної влади, які реалізують державну політику щодо інтелектуальної власності, урядових та неурядових організацій, різних громадських формувань (громадських організацій), самих авторів та інших суб'єктів у напрямку створення дієвої системи правової охорони інтелектуальних прав авторів, шляхом передання такими суб'єктами набутого досвіду, обміну інформацією, проведення